

JINDŘICH SANSON: Paměti Sansonů

ÚVOD

Než se pustím do vlastního vypravování a než předvedu ty z mých předků, kteří přede mnou zastávali strašný úřad vykonavatelů rozsudků lidské spravedlnosti, cítím se povinen, jak jsem sdělil, podat v přehledu ohromující řadu způsobů mučení a poprav, užívaných ve Francii od dob nejdávnějších. Pokusím se ukázat, a bude to výčet strašlivý, kam až může zajít obrazotvornost lidská v barbarství a ukrutnosti. Promluvíme o jednotlivých druzích odsouzení, o různých způsobech poprav, o nástrojích a přístrojích mučících, aniž se ovšem mohu pokusit o metodické pojednání o tom, co by sohlo nazvat teorií starého trestního práva francouzského. Připadalo mi, že úvahy právníkové, vždy abstraktní, byly by studené a zbytečné vedle pravdivého a prostého vyličení, které samo sebou dává ponaučení tím, že vzbuzuje blahodárný úděs. Kdyby někdo ze zástupu kolem popraviště se zvedl, aby protestoval proti přísnosti zákona a odvolával se na práva lidskosti, nebyl by slyšán; jeho hlas, přehlušen hlomozem gilotiny, zůstal by bez ozvěny. Smrtelná úzkost odsouzence, přípravy k smrti, zkrvácené popraviště působí mohutněji, než slova, aby vzbudily i v srdcích nejkamenějších útrpnost, a ve svědomí nejotupělejším smysl pro spravedlnost. tak jako tak bylo by velmi nesnadné, ne-li nemožné, zpracovat metodicky dějiny popravování. Stačí pročísti náš trestní zákoník i téměř všechny trestní zákony moderní Evropy, abychom poznali, jaká filosofická myšlenka je ovládá a vedla jejich zpracování. Naříditi trest spravedlivý, výstražný, poučný a nápravný, (v textu zde perokresba Mučení palečnicí), sledovati cíl, vyjádření podivuhodně Senecou takto: *In vindicandis injuriis haec tria lex secuta est: ut eum quem punit emendet, aut ut poena ejus caeteros reddat meliores, aut ut sublatis malis securiores caeteri vivant.* (Při trestání bezpráví jest sledovati tři pravidel: aby ten, kdož je trestán, byl odstraněn, či aby jeho trest druhé lepšími učinil, či aby po zločinu potrestaném žili ostatní v bezpečí.)

...

Až do r. 1791 jest trestní zákon zákoníkem ukrutnosti, schválené zákonem. proberu tento zákoník odstavec za odstavcem, totiž mučení za mučením a uvidíme, že od odsouzence se chce dostati ne lítostivý pláč, ale bolestný křik. jest to řemeslo katovo, nikoli zákonodárcovo.

"Nemstíme - liž válkami, zákony, spoustou vražedných omylů na našem vlastním rodu to neustálé vyvražďování rodů zvířecích?" volá Servan.

J.M.A. Servan (1737-1807), právník francouzský. Napsal r. 1766 proti trestu smrti výmluvný spis: "Discours sur justice criminelle" (Rozprava o trestním soudnictví) Rozdělení trestů na tělesné, potupné, peněžní, na hmotné či mravní se tu nehodí, a stěží ho lze užiti na mučení, které jest zhusta jen doprovodem trestu. raději budu sledovati krvavou stopu, kterou zanechala lidská obrazotvornost v oblasti ukrutnosti a vyličím způsoby mučení, pokud možno, podle stupně jejich krutosti. Popíše nejprve ty, které měly zneuctiti odsouzence, aniž by končily smrtí, potom ty, které končily jen smrtí. V první skupině uvedu i zmrzačení, v druhé všechno mučení, po němž následovala smrt.

Zvláštní kapitolu věnuji tortuře či výslechu mučením a skončím historickou úvahou o vykonavatelích všech těchto ukrutností, kterého pohoršený lid po věky nazýval potupným jménem k a t.

D e g r a d a c e .

P r a n ý ř a ž e l e z n ý k r u h .

V e ř e j n é o d p r o š e n í .

Z m r s k á n í .

Zmrskání je jeden z nejkrutějších i nejpotupnějších trestů. Pomůcky, kterých se k tomu užívalo, se měnily dobou i místem. Brzy to jsou dŮtky s četnými řemínky, nebo s železnými řetízky, brzy svazek prutů, mnohdy těžká hůl, která láme kosti a trhá maso. Možno říci, že zvyk mrskání jest všeobecný, mrskalo se mrská v Egyptě, v Persii, v Indii, v Číně, v Římě, od Madridu do Moskvy, od Londýna do Cařihradu. tento trest nebyl vymašlen jen jako odplata za zločin. Užívalo se ho k zdůraznění moci pánovy nad otrokem. Znakem jejím jsou svazky liktorovy (o liktorech viz v kapitole : P o p r a v ě í .) a žezlo despotovo. Helot byl mrskán Spart'anem, černoch plantážníkem, školák učitelem. I matka bije dítě a Chlotar I. (Král francký (511-561)), honě svého syna Chamma, dostihl ho v chýši, poručil mu natáhnouti se nahý na lavici, načež ho umrskal k smrti. Dějiny metly jsou velerozmanité, velebohaté na doklady. Omezím se na případy nejzajímavější. nalézám mezi nimi , že odsouzený k zmrskání byl naatžen nahý na skřípec, ruce mu přivázány k obrtlíku a nohy ke kolu. Když ybl tak ukrutně natažen a napnut, zmrskal ho kat nemilosrdně řemenem dvojitým i trojitým. Nepopustil, dokud necřela krev ze všech částí. Mnohdy nechali rány uzavřítí a za několik dní se znovu mrskalo na krvavé a hnisající maso.

V dobách, kdy ještě církev nařizovala veřejné tresty, byl odsouzený často mrskán až k patě oltáře. Raimund VI, hrabě toulonský, dostal veřejně vymrskáno metlami u brány kostela sv. Jiljí ve Valencii pro zločin kacířství. Namrskal mu sám legát papežský Milon, který vynesl rozsudek. Ludvík VIII., syn Filipa Augusta, který proti vůli církve usiloval o korunu anglickou, musil se dostavití bosky, v pouhé košili, k vchodu do chrámu Notre - Dame v paříži, s pruty, aby byl zmrskán kanovníky. Konečně, kardinálové Duperron a d'Ossat, vyslancové Jindřicha iV. v římě, dostali veřejně namrskáno pruty od papeže Klementa VIII. za svého panovníka, za trest a na odpuštění jeho kacířství.

V bývalém soudnictví francouzském byl trest zmrskáním buď veřejný